

แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนห้องเรียนพิเศษ

โรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF VOLUNTARY BEHAVIOR OF THE
STUDENTS IN SPECIAL CLASSROOM, MUANG PHAYALAE WITTAYA SCHOOL,
MUANG DISTRICT CHAIYAPHUM PROVINCE.

วิมลทิพย์ วัฒนารัตน์¹, พนารัตน์ เดชกุลทอง²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาพฤติกรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนห้องเรียนพิเศษ โรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิพิเศษ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม และด้านการมุ่งมั่นพัฒนา 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนห้องเรียนพิเศษกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา จำนวน 55 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้เป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมจิตอาสาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($p = 2.75$) รายงานพบว่า ด้านการเสียสละต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ($p = 2.78$) ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ($p = 2.75$) และด้านการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง ($p = 2.65$) 2) ควรจัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคมในวันสำคัญต่าง ๆ เชิดชูนักเรียนที่ทำความดี และควรปลูกจิตสำนึกจิตอาสาตั้งแต่ระดับครอบครัว

คำสำคัญ : พฤติกรรมด้านจิตอาสา, นักเรียนห้องเรียนพิเศษ

1) นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

2) อาจารย์ประจำสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Abstract

This research aimed to: 1) study the volunteer mind behavior of the students in the special class, MuangPhayalaewittaya School, Muang District, Chaiyaphum Province and 2) study the ways of develop the volunteer mind three aspects : helping others, make a sacrifice and pay attention to development. The sampling group consisted 55 students from the special classroom, Muangphayalaewittayaschool. The data were analyzed by percentage, mean and standard deviation. The results revealed as follows. 1) The overall of the volunteer mind behavior of the students in special class at Muangphayalaewittayaschool was moderate. ($p = 2.75$) aspect: make a sacrifice was moderate. ($p = 2.78$), pay attention was moderate. ($p = 2.75$) and helping others was moderate. ($p = 2.65$). 2) The students should do activities in important days, admire good students and create awareness in home.

Keyword : Volunteer mind behavior, Students in the special class.

บทนำ

สภาพการณ์ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการแข่งขัน มีการพัฒนาระบบ การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยีอย่างกว้างขวาง ระบบทุนได้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมไทยในบทมีต่างๆ โดยเฉพาะความเจริญเติบโตทางด้านวัตถุ การค้า การลงทุน การเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม ที่สำคัญได้นำวัฒนธรรมตะวันตกเข้าและกระแสสังคมปัจจุบันทำให้ประชาชนเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตเป็นสังคมวัตถุนิยม บริโภคนิยม มีวิถีคิดแบบตัวใครตัวมัน ขาดการช่วยเหลือเกื้อกูล ขาดจิตสำนึกไม่ถึงถึงประโยชน์ส่วนร่วม ดังจะเห็นว่าสังคมไทยเรามีทุนทรัพย์ ทุนทางปัญญา มีชื่อเสียงแต่ไม่มีน้ำใจทุนทางสังคมลดลง

เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมของสังคมไทยในปัจจุบันจะพบว่าการลดความสำคัญในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมลงเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม คุณสมบัติด้านอาสาที่สามารถเข้าใจง่ายและปฏิบัติได้ไม่ยาก จึงควรนำมาช่วยเหลือสังคมไทย ซึ่งสามารถอธิบายปรากฏการณ์นี้ได้จากครอบครัวคนไทยในปัจจุบันถึงแม้จะกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น แต่วัฒนธรรมที่นับถือกันในลักษณะเครือญาติที่มีความเอื้ออาทรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ยังเป็นค่านิยมที่ถือปฏิบัติกันอยู่นอกจากนี้ความเป็นสังคมพุทธ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในเรื่องของการให้ทาน การเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นก็เป็นคำสอนสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อของคนไทย กิจกรรมในลักษณะอาสา

ช่วยเหลือผู้อื่นจึงเป็นสิ่งที่ยังคงพบเห็นได้ในสังคม ที่สำคัญสำหรับคนไทย คือ การที่มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเป็นแบบอย่างในเรื่องนี้อย่างชัดเจนในบรรดาทศพิศราชธรรมที่ทรงปฏิบัติมาตลอด สิ่งที่คุณคนไทยทุกคนมองเห็นคุ้นเคย คือ การเสียสละพระองค์เพื่อความสุขของประชาชนอย่างไม่ทรงเหน็ดเหนื่อย พระราชกรณียกิจเช่นนี้ได้ส่งอิทธิพลต่อคนไทยให้เกิดการเรียนรู้ ซึมซับและปฏิบัติ [1]

คำว่า “จิตอาสา” ก่อกำเนิดขึ้นอย่างจริงจังหลังจากเหตุการณ์ประสบภัยคลื่นสึนามิซัดเข้าหาแผ่นดินภาคใต้เมื่อ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ก่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ ที่ได้เข้ามาช่วยเหลือผู้ประสบภัย ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสการเป็นอาสาสมัครที่เป็นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสการเป็นอาสาสมัครที่เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็นประโยชน์ร่วมกันทั้งต่อผู้กระทำและผู้อื่น เน้นคุณค่าของความสามัคคี และมีส่วนร่วม และสร้างสรรค์ประโยชน์สุขในสังคม [2]

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 6 ได้กำหนดลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ ไว้ดังนี้ คือ การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและจริยธรรม เช่นพฤติกรรมที่แสดงออกถึง การมีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ชยัน ประหยัดมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ ในส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ซึ่งเป็นแผนที่กำหนดทิศทาง แนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาประเทศตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2549-30 กันยายน 2554 ได้มีการนำเรื่องคุณธรรมมาเป็นขับเคลื่อนทุกขั้นตอน โดยเสริมสร้างศีลธรรม และให้ประชาชนสำนึกในคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งได้ระบุไว้ในวิสัยทัศน์ประเทศ “สังคมอยู่เป็นสุขร่วมกับคนไทย มีคุณธรรมนำความรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุขเศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม [3] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินการศึกษา (สศม.) ก็ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 2 (พ.ศ.2549-2553) ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน ไว้ในมาตราที่ 1 ดังนี้คือ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยในมาตรฐานที่ 1 ข้อที่ 6 ได้กำหนดไว้ว่า ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ ร้อยละของผู้เรียนที่เข้ากิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อส่วนร่วม มีส่วนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เข้ากิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น [4]

โรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนหนึ่งในจังหวัดชัยภูมิ โรงเรียนนี้มีนักเรียนประจำปีการศึกษา 2557 ทั้งหมด 1,740 คน ซึ่งโรงเรียนได้รับรางวัลดีเด่นมากมาย อาทิ เช่น โรงเรียนต้นแบบ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน พ.ศ. 2547 โรงเรียนปลอดภัยเสพติด พ.ศ. 2557 โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2556 สวณพฤษศาสตร์ในโรงเรียน พ.ศ. 2553 รับเป็นป้าพระราชนานจาก**สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** และปีต่อมาได้รับ เกียรติบัตร รางวัลสวณพฤษศาสตร์ ในโรงเรียน พ.ศ. 2554 ในการจัดการแผนการเรียนการสอนห้องเรียนห้องเรียนพิเศษในด้าน การวิชาการ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา ภาษาไทย 5 กลุ่มสาระโดยเด็กนักเรียนกลุ่มนี้ได้มีการเรียนการสอนในวิชาการและเรียนมากกว่าเด็กนักเรียนห้องธรรมดา โดยโรงเรียนเมืองพญาแลได้ทำ MOU (Memorandum of Understanding) เอกสารหรือหนังสือที่เป็นการตกลงร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาระบุให้ สัปดาห์ละ 1 ครั้งจะให้นักเรียนจากโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยาไปเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมาที่โรงเรียนเมืองพญาแลโดยจะมีการเข้าห้องวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และมีการเรียน การสอนวิชา คณิตศาสตร์ชั้นสูงให้กับเด็กนักเรียน โดยการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นจากผู้บริหาร และครูผู้สอนเมืองพญาแลวิทยา พบว่านักเรียนห้องเรียนพิเศษไม่มีความสนใจในเข้าร่วม กิจกรรมของทางโรงเรียน และไม่สนใจเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน แต่ถ้าจะเข้าร่วม ก็ต้องมีคำสั่งจากครูซึ่งเป็นการเข้าร่วมด้วยความไม่เต็มใจ มีการแบ่งกลุ่ม ไม่มีความเกื้อกูลกัน ไม่มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเล็งเห็นปัญหาสำคัญนี้ และต้องการ การพัฒนาด้านจิตอาสาซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในการอยู่ร่วมกันในสังคมในอนาคต

ผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการพัฒนาด้านจิตอาสาของเยาวชนโดยเฉพาะประสบการณ์ ด้านการจัดค่ายพัฒนาจิตอาสาซึ่งกระบวนการจัดค่ายในแต่ละครั้งจะต้องดูถึงความเหมาะสมของ สถานที่ กำหนดตัวชี้วัดให้ชัดเจน มีวัตถุประสงค์การพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงการ แก้ไขปัญหาในแต่ละด้าน มีการกำหนดเป้าหมายชัดเจน ในแต่ละครั้งจะมีผู้นำหรือพี่เลี้ยง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใช้ระบบกลุ่มการพัฒนา สภาพแวดล้อมปลอดภัยและเหมาะสม มีกิจกรรมหลักเป็นหัวใจของค่าย ต้องมีการคัดเลือกกิจกรรมและนำไปใช้อย่างมีเทคนิค มีกระบวนการบริหารค่าย โดยทั่วไปประกอบด้วยกิจกรรมใน 5 ลักษณะ ได้แก่ การใช้ชีวิต ร่วมกันเป็นคณะหรือเป็นการกลุ่ม การนันทนาการ การศึกษา การใช้ชีวิตกลางแจ้งหรือ ที่เหมาะสมอื่น การปรับตัวทางสังคม และการบริหารค่าย มีการเปลี่ยนบริบทการเรียนรู้ จากการเรียนรู้จากตำราสู่การเรียนรู้ด้วยตนเองจากสถานการณ์จริง และที่สำคัญคือ ได้ลงมือ ปฏิบัติการด้วยตนเองจากสถานที่จริง

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นซึ่งอาจจะส่งกระทบปัญหาในอนาคตเมื่อนักเรียนจบการศึกษาและต้องอยู่ในสังคมที่หลากหลายผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาข้อมูลพฤติกรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแล อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตอาสาซึ่งจะช่วยพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพและลดปัญหาพฤติกรรมความเสี่ยงต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เยาวชนมีทัศนคติที่เปลี่ยนไปและใช้ชีวิตในสังคมไทยได้อย่างเป็นสุขไม่เป็นที่น่ากังวลในอนาคตกอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการวิจัยและดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง

1. นักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-5 อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 55 คน
2. กลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครอง จำนวน 10 คน

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประมาณ ประกอบด้วย 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา เกรดเฉลี่ย

ตอนที่ 2 พฤติกรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละ และด้านการมุ่งมั่นพัฒนา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ ตามวิธีการของ Liker [5] จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อข้อเสนอเกี่ยวกับแนวการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีเป็นลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีประเด็นประกอบสนทนากลุ่มที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น, ด้านการเสียสละและด้านการมุ่งมั่นพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือบันทึกข้อความจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ถึงโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

1.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชากรในพื้นที่ โดยได้เดินทางเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถาม

1.2 ผู้วิจัยได้เดินทางด้วยตนเองไปเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 55 ชุด และได้กลับคืนทุกชุด

2. จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยกำหนดจัดขึ้นที่ห้องประชุมโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2557 ระหว่างเวลา 10.00-12.00น. โดยดำเนินการขออนุญาตจัดสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องได้ติดต่อประสานงานทางโทรศัพท์และส่งหนังสือเชิญที่มีประสบการณ์ในการทำค่ายมาร่วม

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จกการใช้แบบ แบบออกเป็น 3 ขั้นตอน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาและเกรดเฉลี่ย ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแล อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการเสียสละต่อสังคม และด้านการมุ่งมั่นพัฒนา ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิทธิวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูปและนำเสนอด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 139)

ค่าเฉลี่ย	พฤติกรรมจิตอาสา
3.51- 4.00	ปฏิบัติทุกครั้งอยู่ในระดับมาก
2.51- 3.50	ปฏิบัติบ่อยครั้งมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	ปฏิบัตินาน ๆ ครั้งมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	ไม่มีการปฏิบัติมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสา ของนักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแล อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ จากแบบสอบถามปลายเปิด ทำการจัดกลุ่ม จำแนกเป็นหมวดหมู่และสรุปเป็นเนื้อหา

2. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม นำข้อมูลที่บันทึกจากการสนทนาแต่ละประเด็นจากการบันทึกการรายงานการสนทนาทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์แล้วจัดหมวดหมู่ในแต่ละด้านและนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Description Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลทั่วไปของนักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแล อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	27	49.10
หญิง	28	50.10
2. อายุ		
15 ปี	16	29.10
16 ปี	28	50.90
17 ปี	11	20.00
3. ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาปีที่ 4	35	63.60

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. เกรดเฉลี่ย		
ต่ำกว่า 2.00	3	5.50
2.26-3.00	24	43.60
3.01-3.35	18	32.70
3.36-4.00	10	18.20

จากตารางที่ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.90 อายุส่วนใหญ่ 16 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.90 มีชั้นปีที่ 4 มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 63.60 โดยมีเกรดเฉลี่ย 2.26-3.00 คิดเป็นร้อยละ 43.60

ตอนที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตอาสาของ นักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

พฤติกรรมจิตอาสา	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. ด้านช่วยเหลือผู้อื่น	2.65	.36	ปานกลาง
2. ด้านการเสียสละ	2.78	.38	ปานกลาง
3. ด้านการมุ่งมั่นพัฒนา	2.75	.26	ปานกลาง
รวม	2.75	.33	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่าพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านการเสียสละมากที่สุด ($\bar{x} = 2.78$) รองลงมาได้แก่การมุ่งมั่นพัฒนา ($\bar{x} = 2.75$) และด้านการช่วยเหลือ ($\bar{x} = 2.65$) ตามลำดับ

1. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาให้นักเรียนห้องเรียนพิเศษ โรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

1.1 ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น พบว่าข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ จะมีกิจกรรมนี้อยู่แล้ว เป็นต้นว่า การช่วยเหลือเด็กและผู้สูงอายุข้ามถนน ,การช่วยเหลือด้านการจราจร แต่อยากให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคมในงานสำคัญของจังหวัดด้วย

1.2 ด้านการเสียสละต่อสังคม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้เสนอแนวทางการพัฒนาให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรม ที่ปลูกฝังจิตสำนึกให้กับนักเรียนและเชิดชูนักเรียนที่ทำดี

1.3 ด้านการมุ่งมั่นพัฒนา มีข้อเสนอให้มีกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจในวิธีการและหลักการพัฒนาให้กับนักเรียน

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผู้ศึกษาพบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนห้องเรียนพิเศษโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้าน

1. ด้านการช่วยเหลือจากการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนโรงเรียนเมืองพญาแลจากการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนโรงเรียนเมืองพญาแลการมีกิจกรรม และใช้สิ่งของร่วมกันในสังคม การพัฒนาจิตสาธารณะให้แก่เด็กในการใช้สิ่งของร่วมกัน ดูแลทรัพย์สินสมบัติส่วนรวมและมีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของให้แก่อื่นและกัน การปลูกฝังหรือเสริมสร้างไว้ตั้งแต่ในวัยเด็ก เพื่อให้เขาได้รับประสบการณ์ที่เพียงพอเป็นพื้นฐานที่สามารถนำไปพัฒนาตนเอง โดยในการปลูกฝังนั้น ควรให้เด็กได้มีความรู้ความเข้าใจ

2. ด้านการเสียสละต่อสังคมจากการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนโรงเรียนเมืองพญาแล การเสียสละต่อสังคมและความเห็นแก่ตัวด้วยการแบ่งปันแก่คนที่ควรให้กำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา โดยพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเสียสละ ได้แก่

- 1) ทางกาย คือ การช่วยเหลือผู้อื่นที่ทำกิจกรรมที่ไม่มีโทษ ไม่นิ่งดูตาย ช่วยเหลือสาธารณประโยชน์
- 2) ทางวาจา คือ การช่วยแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมา ช่วยแก้ไขปัญหาเดือดร้อนของผู้กระทำผิด ช่วยคิดแนวทางที่ถูกต้องที่ชอบ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นโดยลำพัง
- 3) กำลังทรัพย์ เป็นการแบ่งปันเครื่องอุปโภค บริโภค ให้แก่ผู้ที่ขัดสนและสละทรัพย์ เพื่อสาธารณกุศล
- 4) ทางใจ คือ ยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข ให้อภัยใน

3. ด้านการมุ่งมั่นพัฒนา จากการศึกษพบว่าโดยภาพรวมพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนโรงเรียนเมืองพญาแลจากการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนโรงเรียนเมืองพญาแลตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา เช่น การใช้ลานกิจกรรมของชุมชน การพาออกไปสวนสาธารณะ การใช้ห้องสมุดประชาชนร่วมมือกับโรงเรียนในการปลูกฝังจิตสาธารณะ สถาบันครอบครัวเป็นพื้นฐานของสังคม ถ้าครอบครัวมีแต่ความคลอนแคลนสังคมก็พลอยคลอนแคลนไปด้วย และเด็กที่เติบโตจากครอบครัวที่คลอนแคลน

จะมีจิตสำนึกที่คลาดเคลื่อน การสอนและการอบรมของสถาบันครอบครัวควรดำเนินการให้สอดคล้องประสานไปในจุดหมายเดียวกันกับการสอนการอบรมของสถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนาเพื่อปูพื้นฐาน หรือฝังรากให้เด็กมีจิตสำนึกที่เป็นสัมมาทิฐิตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้เป็นกำลังในการสร้างสรรค์สังคมที่มีความร่มเย็นเป็นสุข

การพัฒนาจิตอาสาสามารถสอดแทรกได้ในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การช่วยเหลือเพื่อนที่ทำการบ้านไม่ได้ก็เป็นจิตอาสาชนิดหนึ่ง หรือการประหยัดน้ำ ไฟฟ้า การจัดทำโครงการจิตอาสาที่ออกไปนอกโรงเรียนเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาเท่านั้น แต่การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องเชื่อมโยงเข้าวิถีชีวิตของผู้เรียนในแต่ละชุมชนท้องถิ่น แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตอาสา มีดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ต้องผ่านกระบวนการการปฏิบัติ (Action learning) โดยการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาตามความเหมาะสมด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องจัดทำเป็นโครงการเฉพาะกิจขึ้น แต่ควรบูรณาการไปในทุกกิจกรรมการเรียนรู้และที่สำคัญจะต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการปฏิบัติต่อเพื่อนและผู้สอน

2. การสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้จิตอาสา โดยทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วม (Empathy) ความเห็นอกเห็นใจ เอาใจผู้อื่นมาใส่ใจตนเอง เพื่อรับรู้ความรู้สึก และตอบสนอง โดยการแสดงพฤติกรรมจิตอาสาอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งภาษาพูดและภาษากาย

3. มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมอง (Transformation of learning) ของผู้เรียน ทำให้เห็นว่าผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวมได้ ไม่สำคัญว่าจะเรียนเก่งสอบได้คะแนนดีหรือไม่ การปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมองดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาจิตอาสาอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง

4. การจัดการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนตนเอง (Self-reflection) มุ่งให้เห็นความคิดและความรู้สึกของตนเองเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำประโยชน์ต่อส่วนรวม รวมทั้งการกำหนดแนวทางสำหรับพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีจิตอาสาต่อไป

5. ผู้สอนต้องสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนว่าการมีจิตอาสานั้นจะต้องไม่เป็นการเบียดเบียนตนเองหรือบุคคลรอบข้างด้วยมิฉะนั้นจะเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา สิ่งใดที่เกินกำลังที่เราจะทำได้เพียงคนเดียวต้องรู้จักสร้างแนวร่วมหรือเครือข่ายมาช่วยให้สำเร็จพฤติกรรมที่ช่วยเหลือผู้อื่นได้แก่ช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรให้แก่ผู้อื่นร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคมอันด้วยความสะดวกให้กับผู้อื่นและแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 นักเรียนโรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา มีจิตอาสารวมด้านการให้อยู่ในระดับปานกลาง โดยโรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ต่าง ๆ ในโรงเรียน

1.2 ควรสอดแทรกความรู้พร้อมทั้งกิจกรรมการปฏิบัติด้านจิตอาสาเข้าไปในหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนคงสภาพความมีจิตอาสาในสภาพแวดล้อมที่ดีต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

เนื่องจากแบบสอบถามพฤติกรรมด้านจิตอาสาชุดนี้เป็นแบบให้นักเรียนรายงานตนเอง อาจจะทำให้เกิดความลำเอียงในการตอบแบบสอบถามได้ จึงควรจะทำการศึกษาซ้ำเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียน นักศึกษาในทัศนะของอาจารย์และบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ควรจะทำการศึกษาซ้ำเกี่ยวกับการเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตอาสาระหว่างกลุ่มหรือโดยการเจาะจงประเภทของมหาวิทยาลัย เพื่อยืนยันผลการวิจัยในครั้งนี้

2.2 ควรจะทำการศึกษาซ้ำเกี่ยวกับการเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาที่มีสถานภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน เพื่อยืนยันผลการวิจัยในครั้งนี้

2.3 ควรทำการศึกษาพฤติกรรมจิตอาสาในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากนี้ โดยทำการศึกษาในรูปแบบของพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมการใช้จ่ายของนักศึกษา พฤติกรรมด้านการแต่งกาย เป็นต้น

2.4 ควรจะมีการจัดทำค่ายอาสาพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสา

บรรณานุกรม

- [1] ศูนย์คุณธรรม. (2550). **วารสารคุณธรรม 2** (สิงหาคม): 7, 14-17.
- [2] มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ. (2550). **จิตอาสาคืออะไร**. ประชาชาติธุรกิจ. ตอนที่ 38. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2552
- [3] วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ 43 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2549
- [4] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2549). **มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2** (พ.ศ. 2549-2553). ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัทจุดทอง จำกัด
- [5] บุญชม ศรีสะอาด. (2544). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ: ภูมิปัญญา: 112-113